

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

II. Melancthonis miseriae, morbus & profectio ad Comitia, cùm aliquot
co[n]uentuum Protest. enumeratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1539.

Eius Apo-
logia pro
coniugio
sacerdotū.

Typis mā-
datur.

II.
Melancht.
ærumnæ
animique
dolores.

In epist. ad
Cam. p. 325.
326.

Causæ do-
loris.

Episcopis, quos eam ob causam petulanter & mordaciter infectatur. Confecit verò mandatu principum anno sequente proximo & aliud quoddam scriptum, cui titulum indidit: Defensio coniugij sacerdotum, in quo non tantum de sacerdotum cōiugio, sed & de communione vtriusque vel alterius speciei, de sacrificio, de Missâ priuatâ, vt appellant isti, contra decretum Anglicanum prolixè disputat: Quod scriptum ad Angliæ Regem missum fuit, & typis continuò diulgatum.

Hoc tempore Melanchthon tristitia, doloribus animi continuis, ærumnisque propter statum rerum publicum, & domesticorum inuidiam pene confectus fuit, vt viribus exhaustis de vita diutius producenda ipse desperaret; Imprimis quia V Vittenbergæ commorandum erat inter eos, qui malignis oculis actiones ipsius omnes obseruabant: Qua de re 27. Nouemb. ad Camerarium quiritatur: Me, inquit, dolores animi, quos tuli toto triennio acerbissimos & continuos, & cæteræ quotidianæ ærumnæ ita consumpserunt, vt verear, me diu viuere non posse, causam *ἐπιθυμιῶν* nuper casu disputavi, eaque res mihi nouum certamen parit; de quo alias. Si essem alibi, melius sperarem de mea vita: Sed hæreo, vt vides ad Caucasum alligatus. Duplex igitur Melanchthonis cruciatus fuit; tum quod inter eos viuendum erat, quorum amarulentiam toties experiebat;

tur;

tur; tum verò, quod de causis afflictionum & ANNO
intimæ pressuræ sermonem habere non li- 1539.
cuit, nisi nouam offensionem concitaret, suis-
que ærumnis adijceret onus.

Quo tempore Melanchthon ista scripsit,
menie Nouembri scilicet, Protestantes con-
uentum habuerunt Arnsteti in Thuringia,
in quo deliberatum fuit de augendo firman-
doque fœdere, de rebus ad defensionem ne-
cessarijs, de dispensandis, quæ inuaserant bo-
nis ecclesiasticis, de causa Mindensium, in
quos proscriptionis erat lata sententia, de le-
gatione in Angliam ad Regem mittenda, &
in Belgium ad Cæsarem, quem rumor erat
ex Hispania breui adfuturum. Atque hic
conuentus, quia fœderati non omnes ade-
rant, nouum quendam alium peperit, qui
Smalcaldiam indictus fuit ad Calend. Mar-
tias anni sequentis 1540. ad quem & con-
cionatores venerunt iussu principum satis
frequentes, Ionas, Pomeranus, Cruciger, Bu-
cerus, alijque, & cum ijs Melanchthon; qui
tamen concionator non erat, sed artium &
Græcæ linguæ professor, concionatoribus
tamen adiunctus est, cùm de religione susci-
pienda fuit deliberatio. His mandatum, vt
formam conciperent actionis de concilian-
dis dogmatibus cum aduersarijs instituende:
tum, vt scripto quodam confutarent articu-
los Anglicani decreti de religione promul-
gati nuper admodum autoritate Regis,
quem Protestantes non censuerunt ad fœdus

Conuētus
Protestan-
tium Arn-
steti in
Thurin-
gia.

Causæ cō-
uentus.

Ann. 1540.
Conuētus
Protestan-
tiū Smal-
caldiæ.

Causæ cō-
uentus.

In epist. ad
Cam. p. 330
Sleid. li. 13.

reci-

ANNO
1540.
Qua Con-
ditioe Rex
Angliae fe-
deri adiu-
gendus.
Cam. p. 185.

recipiendum, nisi ad Augustanam se Confessionem adiungeret. Scriptum hoc Melancthon postea confecit, uti iam antè diximus. Disputatum deinde fuit iussu principum, de politica vel iurisdictione Ecclesiastica, quam Episcopis plerique restituendam censuerunt, si recipiant piam doctrinam, ut loquuntur isti, & manifesta vitia corrigant.

Conuētus
Ordinum
Spiram in
ductus.

Fuit deinde Conuentus Ordinum indictus Spiram, in quo de conciliandis dogmatibus inter vtriusque partis Theologos potissimum ageretur; quod Cæsar moderatis Doctorum consilijs potius, quam armis dirimi controuersias optaret. Cùm verò Spiræ

Trásfertur
Hagano-
am.

scintillaret id temporis pestilentia lues, Haganoam Conuentus iste translatus fuit; quo Lutherani magno numero conuenerunt; Quanquam de cõciliatione nihil agi potuit, quod Lutherani ab articulis ante decennium Augustæ conciliatis turpiter resiliirent; tum quod Protestantium capita, Saxo Elector & Landgrauius abessent. Itaque negotium nunc quidem suspensum est, & ad vigesimum octauum Octobris VVormatiæ dictus dies, ad Colloquium hoc persequendum.

Alius Con-
uentus
Worma-
tia.
Melanct.
Comes de-
signatus.
In ep. ad
Cam. p. 333.
Substitit
Vinariæ
morbo op-
pressus.

Cæterùm Elector Saxo Melancthonem quoque designauerat, ut cum reliquis Haganoensi Colloquio interellet. Is verò cum Vinariam in itinere venisset, quæ Thuringiæ ciuitas est, substitit, oppressus lethali morbo; de quo se per somnium admonitum fuisse scribit antequam iter ingrederetur.

Tameris

Tametsi iam pridem non corpore tantum, sed & animo miserandum in modum erat affecto, quemadmodum paulò supra diximus. Et quidem ad corporis infirmitatem quod attinet, Georgius Sturciades medicus celeberrimus, Erphordia vocatus curam ægrotantis suscepit, nec quicquam reliqui fecit ad summam diligentiam, ut restitueretur; quod superatis morbi difficultatibus paulatim factum est. Verum ille cum alio quoque morbo conflictabatur, gravissimis animi perturbationibus, & conscientie summis angoribus ad eum modum oppressus, ut animum despondere prorsus, & deficere videretur. Quod cum Lutherus intelligeret, adolavit continuo, & quibus potuit rationibus Melanchthonem prostratum erexit. Quam ob causam verò graves istos conscientie morsus sustinuerit, & acerbos cruciatus, id consultò dissimulant, qui faciunt huius luctus mentionem. At mirum non est huiusmodi terroribus agitari istos, cum distractionem fidelium bella, seditiones, infinitas calamitates intuentur, & variarum hæreseon ingens chaos, & illam malorum iliada, quam scriptis suis & concionibus in orbem Christianum inuexerunt. Nimirum is angor conscientie, ea mentis trepidatio gustus quidam est diuini iudicij, quod aliquando propter excitatum hoc luctuosum religionis incendium portabunt. Interim mutuò se consolantur ut possunt; quem-

ANNO
1540.

A medico
curatur.

Cam. in
vit. Mel.
p. 186.
Morbo cō-
scientie
laborat.

A Luthero
erigitur.

Causæ mor-
bi consci-
entia.

m quem-

ANNO
1540.

Mutuae se-
ctariorum
consola-
tiones.

quemadmodum anno 1525. Lutherum ob incestas nuptias & votifragium conscientiae stimulis agitatum ipse Melanchthon, & nunc Melanchthonem Lutherus vicissim erexit: At erit tempus, cum huiusmodi consolationes evanescent; ubi nimirum ad supremi iudicis tribunal stabunt, rationem hoc nomine reddituri, quod soluto charitatis unitatisque vinculo, Christianum] populum in tot] factiones distraxerunt.

III.

In epist. ad
Cam. p. 337

Postquam utcumque restitutus est, Calendis Septemb. de paroxifino, quem sustinuerat, ad Camerarium scripsit in hunc modum: Nulla oratione explicare possum, quam horribiles dolores sustinuerim; qui interdum recrudescunt. *Sensî καὶ τὸν διδάσκαλον* (Lutherum intelligit) excruciarî animo; sed ille suum dolorem repressit, ne meum augetet; meque erigere conatus est summâ animi magnitudine, non solum consolando, sed sæpè duriter obiurgando: Qui nisi ad me venisset, mortuus essem. Non multo post, quam conualuit,

Melancht.
Wormatiâ
missus ad
colloquiũ.

ab Electore Saxone cum alijs quibusdam VVormatiâ missus fuit ad continuandum, quod Haganoæ pridem cœptum erat, de religione colloquium: Vbi variae fuerunt & diuturnæ concertationes de forma colloquij, de notarijs, qui dicta collocutorum exciperent, de actis colloquij non publicandis, de ratione suffragiorum, de collocutorum numero, deque rebus id
genus